

Motion till riksdagen 2008/09:Ub566

av **Bo Bernhardsson m.fl. (s)**

Stöd till ESS och MAX IV

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett fortsatt stöd för byggande och placering av ESS-anläggningen i Lund och Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör redovisa hur en flerårig investeringsplan för MAX IV ska utformas.

ESS-anläggningen

ESS, European Spallation Source, är en forskningsanläggning som man planerar att bygga i Europa.

Anläggningen kommer att få central betydelse för flera strategiska forskningsområden som bio- och nanoteknologi, utveckling av läkemedel och biokompatibla implantat, materialteknik, t.ex. polymerer och legeringar för starkare och lättare bilar och flygplan, energiteknologi, t.ex. vätgaslagring samt mängder av andra potentiella applikationsområden. Mellan 4 000 och 5 000 gästforskare beräknas utnyttja anläggningen per år och antalet fast anställda blir ca 500 personer.

Anläggningen är ett gemensamt europeiskt projekt med stöd från europeiska regeringar och EU. Lund är sedan några år tillbaka en av kandidaterna och framstår idag som huvudkandidat när det gäller var anläggningen skall placeras. Sex länder har formellt ställt sig bakom Lund som lokaliseringsort för anläggningen och arbetet fortsätter för att övertyga de länder som ställt sig positiva till Lund men ännu inte tagit klar ställning för Lund.

När väl detta arbete slutförts framgångsrikt väntar en ”designperiod” där projektet skall konkretiseras i olika avseenden. Det gäller anläggningens design, dess grundläggande konstruktion och framtagande av en prototyp, ett arbete som beräknas kosta 20–30 miljoner euro.

Fel! Okänt namn på

Projektet behöver alltså regeringens och riksdagens fortsatta helhjärtade uppbackning när det gäller både att få ännu fler länder att sluta upp bakom Lunds kandidatur och att säkerställa projektets ekonomi.

Till bilden hör att frågetecken har rests för anläggningens miljöpåverkan och självklart bör anläggningens miljökonsekvenser och risker utredas noggrant. Risker och negativ påverkan på miljön måste elimineras eller hanteras på ett acceptabelt sätt. En helhetsbedömning av kortsiktig och långsiktig påverkan på miljön måste göras. I det här sammanhanget finns starka skäl att betona att den forskning som kommer att bedrivas vid ESS-anläggningen öppnar oanade möjligheter för just miljöarbetet. Forskningen kommer att resultera i ny teknik som medger miljöförbättringar på snart sagt varje område.

ESS Scandinavia har också deklarerat att man vill bidra till EU:s och den svenska regeringens klimatstrategier. Man har därför satt upp målet att forskningsanläggningen, när den tas i bruk omkring år 2020, skall vara koldioxidneutral, vilket skall åstadkommas med hjälp av en lågenergi-strategi, användande av förnyelsebar energi och återanvändning av överskottsvärme i Lunds Energis fjärrvärmenät.

MAX-lab och MAX IV

Samtidigt finns det en annan forskningsanläggning i Lund, MAX-lab, som idag har ca 600 användare. En anläggning i världsklass som i nära kontakt med sina användare har utvecklat ett förslag om en ny synkrotronljusanläggning – MAX IV.

Vetenskapsrådet har utvärderat förslaget att bygga MAX IV och menar att anläggningen skulle kunna bli en världsledande synkrotronljusanläggning och erbjuda unika möjligheter att bedriva spetsforskning inom breda områden av naturvetenskapen. Vetenskapsrådet har också i ett brev till Utbildningsdepartementet gett sin mycket positiva syn på MAX IV till känna.

MAX IV innebär dock en stor investering och Vetenskapsrådet pekade också i sitt brev på att ”dessa resurser finns inte idag vid Vetenskapsrådet”. Man anser att det är viktigt att bl.a. staten ställer ökade resurser till förfogande för att anläggningen skall kunna bli verklighet.

När riksdagen i våras behandlade frågan om resurser till anläggningen, konstaterades det i utbildningsutskottets betänkande att ”Utskottet utgår ifrån att regeringen genomför den beredning och de ekonomiska överväganden som är nödvändiga för att bedöma om anläggningen bör byggas”. På den punkten finns det dock enligt vår uppfattning skäl att riksdagen uttalar sig tydligare till förmån för anläggningen och för att nödvändiga resurser ställs till förfogande.

Kompletterande anläggningar

EES-anläggningen och MAX IV skulle komplettera varandra på ett utmärkt sätt. Två världsledande anläggningar skulle tillsammans skapa en utomordentligt värdefull forskningsmiljö till gagn för forskning och framsteg i allmänhet.

Riksdagen bör därför uttala sitt fortsatta stöd för byggande och placering av ESS-anläggningen i Lund och Sverige. Regeringen bör samtidigt redovisa hur en flerårig investeringsplan för MAX IV skall utformas så att båda dessa angelägna projekt – dvs. ESS-anläggningen och MAX IV – kan realiseras.

Stockholm den 1 oktober 2008

Bo Bernhardsson (s)

Anders Karlsson (s)

Christer Adelsbo (s)

Göran Persson i Simrishamn (s)

Kent Härstedt (s)

Leif Jakobsson (s)

Morgan Johansson (s)

Rose-Marie Carlsson (s)

Ann Arleklo (s)

Christin Hagberg (s)

Inger Jarl Beck (s)

Kerstin Engle (s)

Luciano Astudillo (s)

Ronny Olander (s)

Ylva Johansson (s)